

Kmetska šola.

II.

»Zadnjič ste nas slovenske kmete malo preveč v nič djali«, me je ustavil znan kmet na cesti, »tako daleč pa res nismo za drugimi državami!«

Vest me je zapekla, da sem morda res delal kmetom krivico. Pa sem šel brskati po knjigah, v katerih so same številke iz različnih držav in tam se mi je vest hitro pomirila. To le sem našel: Belgija pridelala na 1 ha povprečno 2500 kg žita, Nemčija 1700 kg, Češka 1300 kg, Danska 3000 kg. Pa kaj bi dalje našteval! To zadostuje! Pri nas v Jugoslaviji pa se pridelek žita na 1 ha ne dvigne mnogo nad 800 kg. Slovenija je malo na boljšem: ona pridelala 1000,5 kg pšenice, 900 kg ječmena in 870 kg rži na 1 ha.

In še nekaj drugega zanimivega sem našel v knjigah s številkami. To so povedale številke: Čim višje je število kmetijskih šol v kaki državi, tem več tudi pridelala kmet na 1 ha. V Belgiji pride ena kmetijska šola na 2572 kmetovalcev, na Češkem na 25.155, pri nas v Jugoslaviji pa še le na 476.000 kmetovalcev. Med vsemi državami smo, glede števila kmetijskih šol na predzadnjem mestu. Za nami je samo še — Italija.

Pa je tudi razumljivo, da tam kmetje več pridelajo, kjer znajo bolj razumno gospodariti. Saj se mora za vsako stroko človek posebej učiti in usposobiti. Od vsakega čevljarja, od vsakega mizarja se zahteva učna doba več let. Samo kmet mnogokrat misli, da se za njegovo delo, ki je zelo raznolično in težko, ni treba nič posebej učiti. Torej ni čudno, da tisti, ki se za svoje poklicno delo dovolj ne pripravijo, tudi ne morejo nič posebnega ustvariti in da zaostanejo za drugimi, ki so dobro izvežbani. Zato v nekaterih krajih Nemčije (Hessen) zahtevajo od vsakega kmetkega fanta, ki želi za očetom prevzeti kmetijo, dokazila in izpričevala,

da je v vsakem oziru popolnoma izvežban v kmetiskem delu in da so mu znani novi načini obdelovanja zemlje. Kdor ne more tega dokazati, ne more prevzeti posestva.

Kako pa naj pride slovenski kmet do primerne izobrazbe? Pri nas za enkrat ne moremo misliti na ustanavljanje strokovnih kmetijskih šol, ker ni zato potrebnih sredstev na razpolago. Pač pa je zadnji čas, da se povsod udomači in razširi kmetikonadaljevalna šola, ki je priprava na strokovne kmetijske šole in ki vendar mnogo pripomore k kmetški poklicni izobrazbi.

Namen kmetške šole.

Kmetska ali kmetikonadaljevalna šola želi vzbuditi v odrasli kmetški mladini ljubezen do kmetškega stanu in do kmetške zemlje.

Človek to ljubi, kar spozna za lepo in dobro. Zato pa bo odkrivala kmetška šola mladini lepoto kmetškega stanu, navduševala jo bo za lepoto kmetškega življenja in kmetške zemlje, pokazala bo pomen vestnega, dobrega kmetškega dela za kmetški stan in še posebno za svetovno gospodarstvo.

Kmetska šola bo pomagala mladini iskati in najti kmetško dušo, ki govori iz lepih kmetških običajev, iz kmetških pesmi, iz kmetške umetnosti. Ko bo mladina spoznala globino in dragocenost kmetške duše, jo bo vzljubila in jo znalaceniiti.

S pravo ljubeznijo je združeno tudi spoštovanje. Kmetska mladina, ki bo spoznala pomen in lepoto kmetškega stanu, se ga bo oklenila z ljubeznijo in bo imela tudi spoštovanje do kmetškega življenja in dela. Ta ljubezen in spoštovanje bo pa utrdil v kmetški mladini kmetški ponos, kmetško samozavest. Sedaj se marsi kdo sramuje, da je kmet. Misli si,

da je manjvreden kot drugi stanovi, zato pa želi pobegniti od kmetškega dela in od kmetške zemlje v mesto, kjer upa postati gosposki in tako — srečnejši!

Zato vsa izobrazba kmetu nič ne koristi, ako se istočasno z izobrazbo ne okrepijo tudi srčne vezi med kmetško dušo in kmetško zemljo, ako z izobrazbo ne raste tudi ljubezen do kmetškega stanu.

Kjer je ljubezen, je tudi veselje, oboje pa je močna gonilna sila za napredek pri vsakem delu.

Kmet, ki bo z ljubeznijo in z veseljem opravljal svoje delo, se bo tudi trudil, da bo napredoval. Iskal bo sem sredstva, da se bo izpopolnjeval, izobraževal in tako imel vedno več uspeha pri svojem delu.

In tud v tem oziru bode pomagala kmetska šola kmetški mladini. Odkrivala ji bo skrivnostno delovanje tajnih sil v prirodi, uvajala jo bo v razumevanje vsega kmetškega dela, navodila bo mladino samostojno misliti, navodila jo bo delati tudi z glavo in ne samo z roko, vzbudila ji bo željo po vedno večji kmetijski izobrazbi. Obenem pa bo dajala šola mladini navodila in jo naučila najvažnejše stvari iz poljedelstva in travništva, iz živinoreje, vinarstva, sadjarstva, zdravstva itd.

»To pa bo preveč in preučeno za kmeta«, mi odgovarjaš. Mislim, da nimaš prav. Vsa »učenost« bo v najtesnejši zvezi s krajevnimi razmerami in s kmetškim življenjem in bo podana v tako priprosti obliki, da jo bo mogel vsak razumeti.

Seveda nisem vsega povedal, kar bo nudila kmetska šola svojim učencem. Prvič zato ne, ker bo pouk krajevnostno različen, drugič pa tudi zato ne, da še ostane malo radovednosti!

»Danes ste že na dolgo in široko pisali o vsem mogočem, najvažnejšemu vprašanju se pa tako previdno izogibate, kakor mačka vrela kaša.

Trenak, »ravno prej ste rabili besedo: čarovnica. To je vendar najlepši dokaz, kar je storila Agata mlademu gospodu graščaku, da je copernica. In za čarovnice obstoja posebno kazensko postopanje, ki se lahko uvede proti njej, zato pa je potrebno, da se polastimo njene osebe in jo spravimo na varno, potem se naj zagovarja pred sodnikom, da je nedolžna. To pa mora dognati z neizpodbitnimi dokazi.«

»Iz srca ste mi govorili, izvrstno ste jo pogodili,« vzklikne naenkrat graščakinja z naglasom posebne zadovoljnosti, »naj se izvrši nad njo usoda, ki si jo je zaslužila; uničila je srečo mojega sina in tudi moje — vam, gospod oskrbnik, dam kot imoviteljica sodne oblasti Hrastovec vso moč, da postopate proti oni ženski v smislu postave, kot obtožiteljica pa nastopim pri razpravi jaz sama.«

»Zvesto hočem vse izpolniti,« reče oskrbnik ter se globoko pokloni, poljubi graščakinji roko ter se odstrani iz dvorane. Zaničljiv smeh mu je zaigral na ustih, ko je šel po hodniku, saj sedaj mu je dano na razpolago, da pokaže svojo moč in uteši svoje srce, ki hrepeni po zadoščenju.

Takoj, ko je došel v svojo pisarno, je pričel s sestavljanjem obširnega poročila glede župnika

Morenusa, ki ga je podpisala graščakinja povdarjajoč, da ustreza vsebina popolnoma temu, kakor je bila njena želja.

Z znakom posebne dobrohotnosti je odpustila graščakinja po tem podpisu oskrbnika Trenaka.

Brzi sel, ki je moral odpotovati tudi v drugih nujnih sodnijskih zadevah v Gradec, je nesel večkrat zapečaten pismo naravnost v škofijsko palačo ter ga izročil tajniku Juriju Cierscher, ki ga je takoj predložil škofu Martinu Brenner, ki je zbiral gradivo za versko komisijo, koja bi morala v kratkem nastopiti pot po Spodnjem Štajerskem.

VII.

SODNA OBRAVNAVA.

Moči, moči mi daj, moj Bog!
Da, ko napade me obup,
Ne vklonim silam se nadlog,
Jim stanovitnost stavim v kljub.
Jenko.

Oskrbnik Trenak ni odlaševal dolgo. Šlo mu je za to, da se ne vrne prej mladi graščak, potem je vse prepozno. Ravno ta negotovost, da ni bilo

»Smeh in jok — naših otrok«

Berite knjigo »Iz otroških ust« l. d. el. Din 8-50, II. del Din 16-7. Kupite jo v Tiskarni sv. Cirila v Mariboru

Samo navdušujete nas za šole, tega pa nočete povedati, kd obo šole vzdrževal, kdo bo moral plačati stroške za pouk, koliko bo stalo šolanje!

Nič me ni strah, četudi me malo grdo gledaš. Poglej samo naslov prihodnjega odstavka in preberi, kar je v njem, pa boš vse vedel.

Ustroj kmetijske šole.

Pouk se bo vršil na domači ljudski šoli in sicer ob takem času, da bodo mogli lahko priti vsi v šolo: ob nedeljah po rani sv. maši ali enkrat, oziroma dvakrat ob delavnikih popoldne. To si bodo sporazumno z učiteljstvom ljudje sami določili.

Pouk bode trajal na teden štiri do šest ur in se bo začel koncem mesca oktobra ter zaključil enkrat v marcu ali aprilu. Tudi to bo povsod tako, kakor bo kmet želel.

Poučevali bodo ljudskošolski učitelji, ki poznajo kmetško dušo, ki imajo razumevanje za kmetško delo, ki hočejo kmetu pomagati. Za ta pouk so se učitelji posebej pripravili v raznih tečajih. Poučevali pa bodo po možnosti še tudi razni kmetijski strokovnjaki, navodila za pošteno kršč. življenje pa bo dajal dušni pastir.

V kmetško šolo bo lahko vstopil vsak kmetški fant oziroma dekle, ki je staro 17 let. Po drugih državah so namreč spoznali, da je pouk v šoli le tedaj uspešen, če so učenci že razumni, če imajo že lastne skušnje in če doma lahko takoj vse poskusijo, kar so v šoli slišali in videli. Niso redki slučaj, da hodita oče in sin skupaj v kmetško šolo in se skupno učita. V neki hribovski kmetški šoli na Gornje-Štajerskem sem videl 52-letnega kmeta v šoli, ki se ni sramoval sedeti skupaj z 20letnimi fanti. Učenje gotovo ni sramota! In ta kmet ni nikdar izostal od pouka in mu je bilo samo žal, da že ni mogel v mladost hoditi v tako šolo.

V kmetško šolo bo smel in mogel

hoditi vsak kmet ali kmetški fant, naj si bo reven ali bogat, posestnik ali hlapec. Vsak človek ima pravico do izobrazbe. Gotovo bo vsak kmet z veseljem pošiljal v šolo ne samo svojega sina, ampak tudi svojo služinčad in bo gotovo raje videl, da hodi v šolo in se nekaj pametnega nauči, nego da hodi po gostilnah in zapravlja denar in zdravje.

Da pa bodo mogli vsi, tudi najrevnejši, hoditi v kmetško šolo, zato pa bo pouk v tej šoli brezplačen. Nihče ne bo plačeval nobenih prispevkov za pouk.

Za kurjavo, čiščenje, luč, učila bodo prispevale razne krajevne šolske in kmetijske organizacije, a vse

druge izdatke pa bo pokrila oblastni odbor v Mariboru.

Mirno lahko rečemo, ko ne bi bil mariborski oblastni odbor ničesar drugega storil kot to, da je začel z ustanavljanjem kmetških šol, da je odprl kmetu kmetško šolo in mu po njej uravnal pot h gospodarskemu napredku, je že radi tega vreden vse naše hvaležnosti. Denar, ki ga bo izdal oblastni odbor za kmetške šole, se bo bogato obrestoval.

Prepričani smo, da se bo dvignila, kakor drugod tako tudi pri nas, polagoma sorazmerno s kmetško izobrazbo tudi gospodarsko blagostanje našega kmeta in po njem našega naroda in države.

Zanimivosti o naši državi.

Obseg države: Naša država je po zunanji obliki ploščnata in podolgovata država. Njena dolžina znaša 950 km in širina 450 km. Zanimiva je razlika dneva, ki se zavoljo te oblike države pojavi. Na dan 21. junija imamo Slovenci za 42 minut daljši dan in dne 21. decembra pa za 42 minut daljšo noč kot oni na jugu pri Bitolju. — Državne meje ima naša država na morju 965 km in na suhem 3020 km. — Mejnino na sedmero držav: Italijo, Avstrijo, Madžarsko, Rumunijo, Bolgarsko, Grčijo in Albanijo. Samo Italija in Rumunija sta večji državi od naše, druge so znat-

no manjše.

Površina naše države: Jugoslavija meri 250.000 km². V Evropi je naša država po površini na 12. mestu ter so pred nami: Rusija, Francija, Španija, Nemčija, Švedska, Finska, Poljska, Norveška, Anglija, Italija, Rumunija. Po številu prebivalstva smo pa na 10. mestu. Češka ima več kot naša država, manj pa Švedska, Finska in Norveška. — Površina našega ozemlja je visok svet, dasi zopet nimamo prav izrednih gora. Nad 2500 metrov visoke gore so v Sloveniji, v Črnigori in Južni Srbiji. Najvišja gora v državi je Triglav.

Prebivalci naše države: Ljudsko štetje v naši državi z dne 31. I. 1921

je pokazalo sledeče številke o prebivalcih:

Pokrajina	Pokrajina	Prebivalcev	na km ²
Severna Srbija	49.950	2.655.078	53.2
Južna Srbija	45.717	1.474.560	32.3
Črna gora	9.668	199.857	20.7
Vojvodina	19.702	1.380.413	70.1
Hrvatska-Slavonija	43.822	2.739.593	62.5
Bosna-Hercegovina	51.199	1.889.929	36.9
Dalmacija	12.732	621.429	48.8
Slovenija	16.197	1.056.464	65.2

Od teh je na 100 prebivalcev 49 moških in 51 žensk. Torej ženske prevla-

dujejo. V Sloveniji je na 100 prebivalcev celo 52 in pol ženske.

nobenega glasu, kje se nahaja in kako se mu godi, ga je silila k hitremu postopanju.

Pa kako se polastiti Agate?

Pri tem mu je pomagal nehote grajski lovec Lovro. Bil je to mlad in zal fant, doma iz Zavrha. Ker je bil prijaznega vedenja ter dober lovec, ga je sprejela graščakinja za grajskega lovca, katero službo je opravljal v vsestransko zadovoljnost. Imel pa je Lovro v gradiču Štralek svojo sestrično Anko, katero je obiskal večkrat.

Tako je bil tudi dva dni pred godom sv. Katarine tam, ker je zvedel, da je Anka bolna. Pri tej priliki mu je povedala, da ji je zelo težko, da ne more spremljati gospodične Agate, ki gre na dan sv. Katarine v trg, da nese darila svoji teti, ki ima ta dan svoj god. Zato gre gospodična že zgodaj dopoldne, da se čimprej vrne, ker nima spremljevalke.

Lovro se je vračal proti večeru proti gradu ter srečal oskrbnika Trenaka, ki se je sprehajal pod temnim smrekovim gozdom južno od grada.

Trenak je ustavil lovca Lovrota, ker je slutil, da je bil v Štraleku in mogoče kaj zve, kam zahaja Agata.

»Odkod pa ti prihajaš, pa brez lovskega plena,« ogovoril oskrbnik lovca, ki spoštljivo po-

zdravi ter zarudi vsled nenavadno prijaznega pozdrava, ne da bi mogel dati na vprašanje takoj odgovor.

»No, no, ti fant, si pa bil bržkone pri kakem dekletu, le čakaj, če to zve gospa graščakinja,« pravi oskrbnik, ko vidi lovčevu zadrego.

»O milostljivi gospod oskrbnik, nisem zane-marjal svoje službe, vse hočem povedati.«

In začel je praviti, da je obiskal svojo bolno sestrično in kaj mu je ta glede Agate povedala.

Oskrbniku Trenak so pri tem zažarele oči od pritajenega veselja, ker je zvedel po naključju, kako bi se mogel polastiti Agate. Odslovil je grajskega lovca prav prijazno; ta pa se je vrnil v grad zadovoljen, da ga tako visok gospod ljubeznjivo nagovori. Dobrosrčni fant ni vedel, da je s svojim pripovedovanjem nekaj izdal, kar je bilo za Agato usodepolno.

Trenak se je v kratkem vrnil v grad, videlo se je, da se mu mudi. In bilo je tudi tako, to, kar je zvedel, je bilo zelo važno in treba je bilo nujno delati, da ne zamudi tako lepe prilike za izvršitev svojih naklepov.

Dalje bo sledilo.

Konserviranje sadja

ni umetnost, če znaš! Zato si kupi to knjigo v Cirilovi tiskarni v Mariboru. Knjiga stane Din 15.-